

SOCIALNÄMNDEN 2012-04-17
PROTOKOLLSUTDRAG

STOCKHOLMS STAD Kommunstyrelsen Registraturet	
Ink.	2012 -09- 24
Dnr:	326-1366/2012
Till:	L. H.

Justerat 2012-04-19

Anna König Jerlmyr och Roger Mogert

§ 7

Tydliggörande av valfrihetssystem inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning enligt LSS

Dnr 3.1-0064/2012

Socialnämndens beslut

Socialnämnden föreslår att kommunstyrelsen överlämnar följande förslag till kommunfullmäktige för beslut:

1. Socialnämnden får i uppdrag att ta fram tillämpningsanvisningar för vissa gemensamma avtalsregler vid upphandlingar av LSS-verksamheter enligt LOV och LOU samt för egen regi.
2. Avgift för kost vid daglig verksamhet tas bort.
3. Utförarens pris för lunch vid daglig verksamhet regleras i avtal med staden.

Socialnämnden beslutar för egen del att

4. I övrigt godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande .

Ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 2008 om "Ersättningssystem samt övergripande handläggning av den enskildes val i valfrihetssystem inom omsorgen enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, om personer med funktionsnedsättning." (Dnr 326-1399/2008). Den 1 juli 2009 infördes valfrihet inom LSS-verksamheterna och 1 september 2009 började lag om valfrihetssystem, LOV, tillämpas vid upphandling av bostad med särskild service för barn och ungdom, bostad med särskild service för vuxna, korttidshem för barn, ungdomar och vuxna samt daglig verksamhet. Den enskildes valfrihet omfattar därefter samtliga LSS-verksamheter inom enskilt driven verksamhet, entreprenadverksamhet samt egen regi.

Socialförvaltningen har förtydligat vissa regler avseende ersättning och kvalitetskrav samt förtydligat att dessa regler gäller alla regiformer inom valfrihetssystemet. Vidare har förvaltningen föreslagit vissa tillägg som ska föras in i avtal och förfrågningsunderlag. Slutligen föreslår förvaltningen att dessa tillägg och förtydliganden inarbetas i särskilda tillämpningsanvisningar för upphandling enligt LOV och lagen om offentlig upphandling, LOU, samt för egen regi.

Förvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 8 februari 2012.

Förslag till beslut

Ordföranden Anna König Jerlmyr m.fl. (M), ledamoten Ann-Katrin Åslund (FP), ledamoten Stina Bengtsson (C) och ledamoten Ewa Samuelsson (KD) föreslog att nämnden skulle besluta enligt förvaltningens förslag till beslut.

Vice ordföranden Roger Mogert m.fl. (S) och ledamoten Stefan Nilsson m.fl. (MP) framlade ett annat förslag till beslut och föreslog att nämnden skulle besluta enligt detta förslag.

Ledamoten Inger Stark (V) framlade ytterligare ett annat förslag till beslut och föreslog att nämnden skulle besluta enligt detta förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställde förslagen till beslut mot varandra.

Nämnden beslutade utan omröstning enligt ordföranden Anna König Jerlmyr m.fl. (M), ledamoten Ann-Katrin Åslund (FP), ledamoten Stina Bengtsson (C) och ledamoten Ewa Samuelsson (KD) förslag till beslut.

Reservation

Vice ordföranden Roger Mogert m.fl. (S) och ledamoten Stefan Nilsson m.fl. (MP) reserverade sig mot nämndens beslut enligt följande.

1. Socialnämnden beslutar att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut.
2. Socialnämnden anför därutöver följande.

Liksom funktionshinderrådet anser vi att det behövs ett maxpris för vad lunchen får kosta, förslagsvis 26 kronor. Det är viktigt att personer som deltar i daglig verksamhet har möjlighet att äta lunch till en rimlig kostnad, särskilt eftersom de ofta har en ansträngd privatekonomi. Om priset för lunchen ska avtalas från fall till fall mellan staden och utföraren riskerar det att bli betydligt högre. Ett normalt pris för en restauranglunch i Stockholm kan vara uppemot 90 kronor, och staden har små möjligheter att förhandla ner priset eftersom förhandlingen ska ske när övriga avtalsvillkor redan är fastställda. En varierande prissättning ger dessutom olika ekonomiska villkor för olika utförare, vilket strider mot LOV:s syfte.

Därutöver bör det förtydligas i fråga om uppsägning av plats vad som avses med att "en plats tas i anspråk". Det är oklart om det som avses är att *staden* åter tar en plats i anspråk eller att *någon plats överhuvudtaget* tas i anspråk i den aktuella verksamheten.

Reservation

Ledamoten Inger Stark (V) reserverade sig mot nämndens beslut enligt följande.

1. Socialnämnden avstyrker samtliga förslag till kommunstyrelsen.
2. Socialnämnden anför därutöver följande.

Vänsterpartiet är helt emot att LSS-verksamheter upphandlas och menar att det därför inte behövs några tydliggöranden.

Vid protokollet

Lisbeth Westerlund
sekreterare

SOCIALFÖRVALTNINGEN

AVDELNINGEN FÖR STADSÖVERGRIPANDE SOCIALA FRÅGOR

TJÄNSTEUTLÅTANDE
DNR 3.1-0064/2012
SID 1 (8)
2012-02-08

Handläggare: Krister Eriksson
Telefon: 08-508 25 567

Till
socialnämnden

Tydliggörande av valfrihetssystem inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning enligt LSS

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden föreslår att kommunstyrelsen överlämnar följande förslag till kommunfullmäktige för beslut:

1. Socialnämnden får i uppdrag att ta fram tillämpningsanvisningar för vissa gemensamma avtalsregler vid upphandlingar av LSS-verksamheter enligt LOV och LOU samt för egen regi.
2. Avgift för kost vid daglig verksamhet tas bort.
3. Utförarens pris för lunch vid daglig verksamhet regleras i avtal med staden.

Socialnämnden beslutar för egen del att

4. I övrigt godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande .

Gillis Hammar
Förvaltningsdirektör

Leif Fransson
Administrativ chef

Tina Heinsoo
Tf avdelningschef

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade 2008 om "Ersättningssystem samt övergripande handläggning av den enskildes val i valfrihetssystem inom omsorgen enligt LSS om personer med funktionsnedsättning." (Dnr 326-1399/2008). Den 1 juli 2009 infördes valfrihet inom LSS-verksamheterna och den 1 september 2009 började LOV, Lagen om valfrihetssystem tillämpas vid upphandling av Bostad med särskild service för barn och ungdom, bostad med särskild service för vuxna, korttidshem för barn, ungdomar och vuxna samt daglig verksamhet. Den enskildes valfrihet omfattar därefter samtliga LSS-verksamheter inom enskilt driven verksamhet, entreprenadverksamhet samt egen regi.

Socialförvaltningen har förtydligat vissa regler avseende ersättning och kvalitetskrav samt förtydligat att dessa regler gäller alla regiformer inom valfrihetssystemet. Vidare har förvaltningen föreslagit vissa tillägg som ska föras in i avtal och förfrågningsunderlag. Slutligen föreslår förvaltningen att dessa tillägg och förtydliganden inarbetas i särskilda tillämpningsanvisningar för upphandling enligt LOV och LOU samt för egen regi.

Ärendets beredning

Detta ärende har utarbetats inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor, strategiska enheten, i samråd med förnyelseavdelningen och juridiska avdelningen vid stadsledningskontoret. Rådet för funktionshinderfrågor har behandlat ärendet den 12 april 2012.

Bakgrund

Från och med den 1 september 2009 tillämpas lagen om valfrihetssystem (LOV) för upphandling av enskilt drivna verksamheter inom boende och daglig verksamhet inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning enligt LSS. I "Anvisningar för upphandlingar inom omsorg om personer med funktionsnedsättning enligt LSS" (Dnr 326-1430/2008), beslutade av kommunfullmäktige i september 2009, står följande:

"För att få ett konkurrensneutralt valfrihetssystem är det väsentligt att priser och andra förutsättningar för utförarna är desamma i stadens entreprenadupphandlingar enligt LOU och för att bli godkänd enligt LOV som för stadens egen regi.

De pengnivåer som kommunfullmäktige har beslutat om gäller i alla verksamheter oavsett driftsform och upphandlingsform.”

Den första upphandlingen enligt LOV genomfördes hösten 2009 med avtalsstart den 1 januari 2010. Därefter har ytterligare sju upphandlingar genomförts av boende och daglig verksamhet. Under samma tid har ett antal LOU-avtal tecknats i samband med konkurrensutsättning av stadsdelsnämndernas egen regi.

Branschrådet för utförare av enskild regi, som har tecknat LOV-avtal med staden, har uppmärksammat såväl stadsledningskontoret som socialförvaltningen på ett antal frågor som rör konkurrensneutralitet.

Socialförvaltningen konstaterar att det på en del punkter behöver förtydligas vad som gäller i vissa ersättningsfrågor och kvalitetskrav för att valfrihetssystemet ska bli så konkurrensneutralt som möjligt. Därtill behöver några tillägg göras i avtalen.

Ärendet

Socialförvaltningen har sett över vilka regler som behöver förtydligas och följas inom alla regiformer i valfrihetssystemet för LSS-verksamheter. Vissa tillägg behöver också göras i avtal och förfrågningsunderlag. I det följande redovisas de regler och det avtalsinnehåll som behöver förtydligas. Förslag till åtgärder redovisas under ”Förvaltningens synpunkter och förslag.”

- *Uppsägning av plats/tomgångsersättning*
I enlighet med ärendet ”Ersättningssystem samt övergripande handläggning av den enskildes val i valfrihetssystem inom omsorgen enligt LSS om personer med funktionsnedsättning”, (Dnr 326-1399/2008) beslutade kommunfullmäktige att utförare av boende och daglig verksamhet, oavsett regiform, erhåller ersättning med **75% av beviljad ersättningsnivå, dock maximalt under 30 dagar. För utförare av bostad med särskild service för vuxna utgår minst 14 dagars tomgångsersättning.** Ytterligare ett förtydligande behövs.
- *Öppettider – daglig verksamhet*
Det finns inga beslut i staden kring öppettider vid daglig verksamhet men enligt gammal hävd ska den enskilde ha rätt till 7 timmar per dag. Utförare i alla regiformer har dock praktiserat olika regler. I LOV-avtalen regleras öppettiderna från och med 2012 men behöver förtydligas ytterligare.

- *Momskompensation*

I valfrihetssystemet är det möjligt för andra kommuner att ansöka och bli godkända som utförare. De ersätts på samma sätt som enskilda utförare och får därmed kompensation för momskostnader med 5,4% då momskompensationen ligger inbakad i LSS-pengen. Stockholms stad har för närvarande upphandlat sammanlagt 23 enheter i tre kranskommuner fördelat enligt följande:

2 enheter barnboende
5 enheter korttidshem
16 enheter daglig verksamhet

Exempel på kostnader i medelnivåer:

- 1 plats i barnboende i nivå 4 genererar 161 kr/dygn eller 58 765 kr per år.
- 1 plats i daglig verksamhet i nivå 4 genererar 65 kr/dag eller 16 250 kr per år.
- 1 plats i korttidshem i nivå 2 genererar 197 kr/dygn eller 71 905 kr per år.

Det totala antalet enheter upphandlade i LOV år 2011 är 167 som fördelar sig på 96 utförare.

- *Kostnad för mat – daglig verksamhet*

Idag finns, precis som tidigare, den så kallade traditionella dagliga verksamheten som bedriver verksamheten i anpassade lokaler och där lunch serveras till alla deltagare.

Det har med åren blivit allt vanligare att deltagare har sin dagliga verksamhet förlagd ute i företag och organisationer i form av t ex praktikplats eller integrerad daglig verksamhet i butiker, cafeér etc. medan andra fortsatt har ett behov av den traditionella dagliga verksamheten.

Den förändring som daglig verksamhet genomgått mot ett bredare utbud och för personer med mycket olika behov av verksamhetsinriktning har komplicerat det administrativa system för hantering av lunch som hittills varit rådande. De deltagare som får sin dagliga verksamhet i företag och organisationer eller i annan integrerad verksamhet har ibland med sig egen matlåda, äter i någon gemensam lunchservering eller på lunchrestaurang. I andra verksamheter är det självklart att lunch serveras på plats. Där finns

det också personal som kan stödja de enskilda som behöver det i samband med lunchrasten. Således ser behoven och förutsättningarna runt lunchen mycket olika ut.

Enligt avtal är det utförarens ansvar, såväl kostnadsmässigt som praktiskt, att erbjuda den enskilde lunch vid deltagande i daglig verksamhet enligt LSS. Den enskilde betalar således ingenting till utföraren men enligt beslut i kommunfullmäktige betalar den enskilde 26 kronor i avgift per dag till staden.

- *Ersättning – korttidshem för barn, ungdomar och vuxna*
Det behövs ett förtydligande av vad LOV-avtalet föreskriver när den enskilde endast befinner sig på korttidshemmet en viss del av ett dygn. Detta inträffar när den enskilde t ex anländer till korttidshemmet en fredag eftermiddag och avslutar korttidsvistelsen måndag morgon/förmiddag.
- *Lokalschablon*
Det råder stora skillnader kring förutsättningarna för den beslutade lokalschablonen i ersättningssystemet för daglig verksamhet. Kostnaden för lokaler i egen regi och för entreprenader ingår inte i LSS-pengen utan hanteras centralt av stadsdelsnämnden som betalar de faktiska kostnaderna för verksamhetens lokaler. Enskilda verksamheter erhåller en lokalschablon som ligger inbakad i LSS-pengen. Det innebär att en daglig verksamhet som är arbetslivsinriktad och där den enskilde är ute i praktik eller liknande, erhåller samma lokalschablon som en utförare som har sin verksamhet i egna anpassade lokaler. Vissa utförare har arbetslivsinriktad verksamhet som huvudsaklig inriktning.

Förvaltningen har ingen uppfattning om hur stor del den arbetslivsinriktade verksamheten utgör och där lokalschablonen inte behöver utnyttjas. Det troliga är dock att de arbetslivsinriktade verksamheterna kommer att öka i antal i takt med utvecklingen av daglig verksamhet.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Socialförvaltningen föreslår att särskilda tillämpningsanvisningar tas fram som tydliggör de i ärendet redovisade regler och det avtalsinnehåll som är gemensamt vid upphandlingar enligt LOV och LOU. Reglerna och avtalsinnehållet ska också gälla egen regi.

De entreprenadavtal som stadsdelsnämnderna tecknat enligt LOU har, som tidigare konstaterats, olika innehåll och olika avtalstider. Det är därför inte möjligt att de i ärendet föreslagna förändringarna kan få omedelbar effekt för alla LOU-avtal. I vissa avtal kan det finnas en omförhandlingsklausul som gör det möjligt att fasa in den nya avtalstexten. I andra fall får förändringarna träda i kraft i samband med nya upphandlingar.

Socialförvaltningen föreslår att följande tillägg och förtydliganden ska gälla ovan redovisade punkter:

- *Uppsägning av plats/tomgångsersättning*
Utförare av boende och daglig verksamhet, oavsett regiform, erhåller ersättning med följande tillägg (kursiverat): 75% av beviljad ersättningsnivå, från den dag platsen sägs upp fram till att en plats tas i anspråk, dock maximalt under 30 dagar. För utförare av bostad med särskild service för vuxna utgår minst 14 dagars tomgångsersättning.

Förtydligandet förs in i avtal och förfrågningsunderlag.

- *Öppettider daglig verksamhet*
Socialförvaltningen föreslår följande tillägg till de regler om öppettider som gäller i förfrågningsunderlag från och med 1 januari 2012, tillägget kursiverat:

”Utföraren ska kunna erbjuda den enskilde daglig verksamhet 8 timmar per dag vid heltid, mellan kl. 08.00 – 16.00 och vid behov mellan kl. 07.00 – 17.00. Den dagliga verksamheten ska ha öppet alla vardagar under hela året, undantaget två vardagar, en på våren och en på hösten, för personalens planering av verksamheten. Utbildning, konferenser, personalmöten och semester får inte påverka verksamhetens kvalitet och öppettider.”

Tillägget förs in i avtal och förfrågningsunderlag

- *Momskompensation*
Socialförvaltningen föreslår att andra kommuner inte erhåller momskompensation. Vid fakturering ska 5,4 % dras av från den debiterade totalsumman.
- *Kostnad för mat – daglig verksamhet*

Socialförvaltningen föreslår, efter samråd med stadsledningskontorets juridiska avdelning, följande konstruktion för kost vid daglig verksamhet:

- Avgiften för den enskilde, 26 kr/dag, tas bort
- Utföraren ska, enligt avtal, fortsatt vara skyldig att erbjuda lunch till de deltagare som så önskar. Detta gäller framförallt den traditionella dagliga verksamheten, där det finns deltagare som inte själva kan ombesörja sin egen lunch.
- Utföraren har rätt att ta ut ett skäligt pris av de deltagare som begärt att bli serverade lunch. Priset för lunch ska regleras genom avtal med staden.
- Som en konsekvens av föreslagna förändringar bör ersättningen till utförare av daglig verksamhet ses över. Idag ingår ersättning för lunch i nivåersättningen.

Ny konstruktion för kost vid daglig verksamhet förs in i avtal och förfrågningsunderlag.

- *Ersättning – korttidshem för barn, ungdomar och vuxna*
Socialförvaltningen föreslår att följande reviderade text i LOV-avtalen under rubrik "Bokning/avbokning av korttidsvistelse" beaktas vid upphandlingar enligt LOV och LOU samt i egen regi:

"Närmast anhörig/god man bokar vistelse hos utföraren i enlighet med den omfattning som anges i beställningen. Om plats endast utnyttjas del av dygn debiteras **halv** dygnskostnad. Utföraren ska omgående meddela beställaren om en boende avlidit. Dödsdagen räknas som uppsägningsdag. Ersättning utgår med 75% av beviljad ersättningsnivå, *från det att platsen sägs upp till att en plats tas i anspråk*, dock maximalt under 30 dagar."

Reviderad text förs in i avtal och förfrågningsunderlag.

- *Lokalschablon*
Socialförvaltningen föreslår att en djupare analys genomförs för att klarlägga omfattningen av verksamheter som inte har lokalkostnader samt vilka kostnadsmässiga konsekvenser detta får för staden. I analysen måste också klarläggas hur eventuella åtgärder kan hanteras i resursfördelningssystemet.

